שיירי קרבן על תלמוד ירושלמי יומא

רבי דוד פרנקל

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

שיירי קרבן על תלמוד ירושלמי יומא

רבי דוד פרנקל

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/שיירי-קרבן-על-תלמוד-ירושלמי-יומא/
הקובץ נוצר ב־22 בנובמבר 2026 מגרסה 39-202611200317v של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4
הלכה ב 9
הלכה ה 10
הלכה ח 10
פרק ב 11
הלכה א 11
הלכה ב 13
הלכה ד 14
פרק ג 15
הלכה א 15
הלכה ב 15
הלכה ג 15
הלכה ד 16
הלכה ה 16
הלכה ו 16
הלכה ז 17
הלכה ח 17
הלכה ט 19
פרק ד 19
הלכה א 19
הלכה ג 20
הלכה ד 21
הלכה ה 21
הלכה ו 22
פרק ה 23
הלכה א 23
הלכה ב 24
הלכה ד 24
הלכה ה 25
הלכה ו 26
פרק ו 26
הלכה א 26
הלכה ב 26
הלכה ג 26
הלכה ד 27
הלכה ה 27
הלכה ו 27
הלכה ז 28
פרק ז 28
הלכה א 28
פרק ח 29
הלכה א 29
הלכה ג 30
הלכה ה 30
הלכה ז 31

פרק א

הלכה א

שבעת ימים. מה זו כפרת אהרן עצמו וכו'. וא"ת למה לא קאמר נמי דמה זו משל אהרן עצמו דכתיב קח לך עגל בן בקר אף לדורות משל אהרן עצמו כמו ביה"כ דכתיב בזאת יבא אהרן וגו' וי"ל דסובר הירושלמי כמ"ד קח לך משל ציבור וכדמסיק לקמן בסוגיין התנדבום ציבור ומסרום ליחיד ועיין בבבלי דף ג' בתוס' בד"ה אלא למ"ד משל ציבור וכו' שבסוגיין מסיק כקושיית תוס' גם מ"ש שם ע"ב בד"ה לאפוקי עצרת וכו' נראה מסוגיין דר' אבהו אכולהו קשייתא קמייתא משני:

ציוה ה' זו שריפת הפרה. כתב הרמב"ם. ריש פ"ב מה' פרה אדומה ז' ימים קודם שריפת הפרה מפרישין כהן השורף אותה מביתו וכו' ודבר זה קבלה ממשה רבינו וכתב הרב במשנה למלך ואני תמי' דבפ"ק דיומא דף ג' אמרינן כי אתא רב דימי אמר ר"י מתני חדא ור"ל מתני תרתי ר"י מתני חדא לעשות לכפר אלו מעשה יה"כ וכו' ופריך והא אנן תנן שבעת ימים קודם יה"כ וז' ימים קודם שריפת הפרה מעלה בעלמא הרי דלר"י הפרשה דיה"כ היא דוקא מן התורה אבל הפרשה דפרה מעלה בעלמא וא"כ איך שבק ר"י ופסק כר"ל ועוד יגדל התימא כפי מ"ש תוס' דר"י כרבנן וכו' וצ"ע ע"כ הנה לפי הגירסא שלפנינו דגרסי' וריב"ל מתני תרתי לק"מ דהלכה כריב"ל נגד ר' יוחנן וגירסא זו מוכרחת בבבלי ובירושלמי אלא אף לפי גרסתו נראה דל"ק דפסק הרמב"ם כר' ישמעאל רבי' דר' יוחנן דאין הלכה כתלמיד במקום רב ואף ע"ג דכתבו תוס' דרבנן פליגי עליה דר' ישמעאל מפני דקשיא להו איך פליג ר' יוחנן על רבי ישמעאל שהוא תנא סובר הרמב"ם דרבי ישמעאל זה לאו תנא הוה דלא מצינו שהיה ר' יוחנן תלמיד ר' ישמעאל שהוא תנא ועוד כיון דבר קפרא פסק כוותיה דר"ל פסק הרמב"ם כוותיה:

למה כאן נוגעין וכו'. כתבו תוס' ישינים דף ב' ע"א בד"ה מטמאין היו וכו' וא"ת למה לא היו נוגעים בו כל ששה ימים והא בלא"ה היו מטמאין אותו מפני הזאה שהיו מזין עליו וכו' וי"ל שעד הערב לא היה מקבל הזאה לפי שכל היום היה עובד עבודה כדלקמן בפרקין ואם היו נוגעין בו שוב לא היה יכול לעבוד עבודה כיון דשוינהו רבנן לגביה כטומאה ואחר הזאה וטבילה נמי לא היו יכולין ליגע בו שא"כ היה צריך לחזור ולטבול קודם חשיכה שטמאוהו וכו' וקשה לי מירושלמי דפריך למה כאן נוגעין וכאן אין נוגעין ומשני שלא יטמאו אותו אחיו הכהנים ופריך בל"ז אינו טמא מחמת הזאותיו ומשני שלא יטמאו ממנו אחיו הכהנים והשתא תימא לי מאי פריך בלא כך אינו טמא מחמת הזאותיו לפי מאי דפרישית שלא היה מקבל הזאה עד הערב ותו אין רשאין ליגע בו שלא

יטמאוהו וכו' ע"כ ודבריהם תמוהים דקאמרו שעד ערב לא היה מקבל הזאה כדי לעבוד עבודה וכו' הא אנן לא תנן לקמן אלא בכהן העובד ביה"כ אבל כהן השורף את הפרה לא היה עובד כל שבעה ולא ראיתי מי שכתב כן לא בתוספתא ולא ברמב"ם ומלשון המשנה ומדברי הרמב"ם משמע בהיפך דעיקר עבודת כה"ג קודם יה"כ כל שבעה לא היתה אלא שיהא רגיל בעבודה. וזה אין צריך לכהן השורף הפרה וקצת ראיה יש לדברי תוספות מהא דגרסי' בבבלי דף ח' ע"ב אין בין כהן השורף הפרה לכהן גדול ביה"כ אלא שזה פרישתו לקדושה ואחיו הכהנים נוגעים בו וזה פרישתו לטהרה ואין אחיו הכהנים נוגעין בו כמאן או כר"מ או כר"י דאי ר"ח סגן הכהנים הא איכא נמי הא שזה מזין עליו כל שבעה וזה אין מזין עליו כל שבעה ע"כ ואס"ד דכהן השורף הפרה לא היה זורק הדם ומקטיר הקטורת כל שבעה קשיא לכולהו ליחשוב נמי הא וע"ש בתוס' בד"ה דאי וכו' אך אין משם ראיה דכבר אמרנו שלא היתה עבודת כל שבעה אלא להרגילו בעבודה וזה לא שייך בכהן השורף את הפרה וכ"כ בתוס' ישנים דף ו' ע"א בד"ה מביתו וכו' דעבודתו כל שבעה אינו אלא מדרבנן ועוד כיון דשריפת הפרה כשר אפילו בכהן הדיוט א"כ לא היה יכול להקטיר קטורת ולעשות שאר עבודות כל שבעה שלא היו אחיו הכהנים מניחין אותו לשנות בה בשלמא עבודת יה"כ שהוא בכהן הגדול דבלאו הכי היה יכול להקריב כל שעה שירצה משא"כ בכהן הדיוט גם מ"ש דמשני שלא יטמאו ממנו אחיו הכהנים אינו בגירסא שלפנינו:

אין הקטרה מעכבת. כתבו תוס' ישנים דף ג' ע"ב בד"ה אי מה מילואים וכו' בירושלמי מותיב לה מהדא דילפינן ומלק והקטיר מה מליקה בראשו של מזבח אף הקטרה בראשו של מזבח וקיי"ל מנחות דף מט הקטרה לא מעכבא ע"כ ואיני יודע שום משמעות התם דהקטרה לא מעכבי ואי משום דתנן לא הקטירו קטרת שחרית יקריבו בין הערביים אינו ראיה דאף בתמיד הדין כן וכדמפרש התם בש"ס ואפשר לומר דה"ק דאין קטרת מעכב התמידים ודוחק ופירושי שבקונ' נראה עיקר:

תמיד וכו'. בבבלי במנחות דף טו קאמר הש"ס דילפינן חקה חקה וכתבו תוספות תימא דפ"ק דרשי' חקה דחביתין ובפ' הקומץ דרשינן חקה דלחם הפנים ע"כ ולפום סוגיין ניחא דתמיד תמיד ילפינן בג"ש וי"ל שבבלי סובר דאינה קדושה לחצאין וכדא"ר יוחנן במנחות דף ח' א"כ אף חביתין מעכבת וילפינן שפיר מלחם הפנים ונראה טעמא דר"י דאמר אינה קדושה לחצאין מדכתיב חקה לכך קאמר דיליף חקה חקה ועיקר גז"ש תמיד תמיד הוא. ועמ"ש בסמוך בד"ה לקיחה וכו':

לקיחה לקיחה. בסוכה בבבלי דף יא ע"ב גרסינן ורבנן לקיחה מלקיחה לא ילפינן וכתבו תוס' בריש קדושין ילפינן קיחה קיחה משדה עפרון אבל הכא לא ילפינן גזרה שוה דלקיחה ע"כ ובאמת שזו קושיא היא אבל נ"ל דלפום סוגיין לא קשיא מידי דרבנן סברי דלא ילפינן דבר מעכב מדבר שאינו מעכב וכקושית רשב"ל והודה לו רבי יוחנן:

מצרים אינה מעכבת. פירשתי בקונטרס שלא נאמר שם עיכוב וקשה הא כתיב בהאי פרשה ושמרתם את הדבר הזה לחק לך ולבניך וקיי"ל כל מקום שנאמר חקה מעכב וי"ל האי לחק לך קאי אדלמטה להשיב כן לבנים א"נ על הפסח עצמו קאי ולא על כל הכתוב בפרשה מיהו במכילתא משמע דקאי אדלעיל ועל כל הפרשה דאיתא התם לחק לך ולבניך למה נאמר לפי שהוא אומר ולקחו מן הדם שומע אני אף הנשים במשמע ת"ל לחק לך ולבניך האנשים ולא הנשים הרי דאף אלקיחת הדם קאי וה"ה אאגודת אזוב וי"ל:

מהו דרך האתרים כי מת התייר הגדול וכו'. וקשה למה אמר דרך האתרים לשון רבים וע"ק היכא רמיזא בכי בא ישראל דרך האתרים שמת אדרבא משמע שבאו בכחו עיין בי"מ שתירץ בדוחק ונ"ל דדרך האתרים פי' שבאו ע"י מרגלים כמו ויתורו את הארץ ועד אותו זמן לא עשו כן אלא הלכו ע"פ ענני כבוד שהיו מראים להם הדרך ומזה הבין שמת אהרן ונסתלקו ענני הכבוד וזה פשוט:

ציץ ומצנפת של אהרן וכו'. כתב הרמב"ם רפ"י מהלכות ביאת המקדש סדר לבישת הבגדים וכו' והציץ הוא האחרון שבכולם ע"כ וקשה הא משמע כאן דציץ ומצנפת הלביש קודם לאבנט וי"ל דהרמב"ם מפרש דה"ק דאפילו ציץ ומצנפת הלביש לאהרן קודם לבניו וכ"ש שאר בגדים ויהודה ברבי (יוסי) פליג ארבי חנינה:

עשירית האיפה האיך קרבה חציה קרבה וכו'. קשה אהייא קאי אי אחצי של שחר קשיא ממ"נ אם משה היה דינו ככה"ג למה לא יקריב לחצאין ואם אין דינו ככה"ג לא יקריב כלום כיון שעדיין לא היה דין חביתין ואי בחצי של בין הערביים איירי למה לא יקריב לחצאין לא יהא אלא שמינו כהן לאחר תמיד של שחר שמקריב בין הערביים לחצאין וי"ל דקאי על של שחרית ומספקא ליה אי הוה כאלו כבר נתקבל אהרן לכה"ג ומקריבין חביתין או דלמא הוה כאילו אין כאן כלל כה"ג ולא הקריבו אלא בין הערבים ויותר היה נ"ל לומר דמיבעיא ליה על עשירית האיפה שהקריב אהרן בו ביום לחינוכו אם הקריבו לחצאין או שלם אך שראיתי להרב בעל משנה למלך פי"ג מהלכות מעשה קרבנות שמייתי ראיה למ"ש שם רמב"ם ואם היתה מנחת חינוך אינו חוצה אלא מקריבה כולה כאחת מהא דתני בת"כ פרשת צו יכול מה אהרן מביא חצאים אף בניו יהיו מביאין

חצאים ת"ל זה ואין ספק שכוונת הברייתא כסברת רבינו דדוקא מנחת חביתין קריבה לחצאין אבל מנחת חינוך קריבה שלימה עכ"ל מיהו דברי הרב צריכין עיון דמהאי קרא לא שמעינן אלא למעט קרבן עשירית האיפה אבל קרבן עשירית האיפה של אהרן לא שמעינן דכיון דהוא מקריב בכל יום לחצאין אף זה שמקריב לחינוכו יקריב לחצאין וצ"ע ולפ"ז היה אפשר לפרש בעיין אעשירית האיפה שהקריב לחינוכו אך פשיטות הש"ס קשה קצת לפי פי' זה:

כמה דתימר בישיבת אהרן ובניו צריך שימסור יום ללילה וכו'. כתבו תוס' ישנים דף ו' ע"א בד"ה מביתו וכו' וא"ת ומאי קאמר מביתו למה פירש והלא יש לו להיות תדיר במחנה לויה כמו אהרן ובניו שהיו יושבים תמיד פתח אהל מועד מהא דתניא בברייתא דמלאכת המשכן כל ז' ימי המילואים היה משה מעמיד המשכן ומפרקו הוי פירושו מפרקו ומעמידו מיד אבל אם נפרש מעמידו בערב ומפרקו בבקר ויומם ולילה דכתיבי בקרא לאו דוקא מחנה לויה אלא מקום מחנה לויה ואם כן ה"נ היה יכולין להפריש למתנה ישראל כמו שבטלו קדושת המשכן כשהיה מפורק ופירוש ראשון נכון עכ"ל ודבריהם תימא הא לכ"ע אמרי' כאן דיומם ולילה לאו דוקא אלא דפליגי כמה היתה עמידתו והכל סוברים שלא היה מעמידו מיד לאחר פירוקו ואיך נעלם מהם דברי הירושלמי אלו ששמעתתיה מה שנזכר לפניו ולאחריו מורגלים בפומייהו דתוספות ישנים וצ"ע:

היה שם ז' עמידות וכו' ע"ד דרחב"י היה שם י"ד עמידות וכו'. ותימא כיון דבכל שבעת הימים היתה עמידה ופריקה ולא היתה הקמה שאין אחריה פריקה אלא ביום השמיני א"כ הוה ליה למחשב שמנה וט"ז עמידות ואפשר לומר דסובר דבשבת לא היתה עמידה ופרוקה אך קשה דבסדר עולם תניא אותו היום שהוקם המשכן נטל עשר עטרות נמצא שיום שמיני למילואים היה ביום הראשון ואס"ד שבשבת לא היתה עמידה ופריקה א"כ אף ביום הח' לא היתה עמידה וקרא כתיב ביום הח' הקים המשכן וגם א"כ פחתו עמידה אחת וי"ל דסובר שביום פרקו והעמידו וצריך עיון בסמוך גבי כ"א עמידות דקחשיב:

כתיב יראת ה' תוסיף ימים אלו כהנים שבמקדש ראשון וכו'. קצת קשה דקרא יצדק בכל צדיקים ורשעים ומ"ש הני ביחיד ועיין בי"מ ול"נ דקשיא ליה דהל"ל יראת ה' מוספת ימים אלא ודאי דלעושים מוספת ימים והאי קרא מדבר שתוסיף ימים לאחריני וכן שנות רשעים מקצרת לאחרים שנים דגרסי' במסכת מכות בבבלי בעבר הירדן תלת ובא"י תלת. בתמיה בכל ארץ ישראל לא היו כי אם ג' ערי מקלט ובעבר הירדן לבד נמי היו ג' מאי טעמא ומשני בגלעד שכיחי רוצחים ומקשים תוס' הא רוצחים מזידים הם ולערי מקלט

אינו גולה אלא שוגגים ומתרץ הרמב"ן דהני רוצחים הורגים בלא עדים ואומרים שוגגין היינו ורצים לערי מקלט וערי מקלט מתמלאים מהם והוצרכו להרבות ערי מקלט שיהא מקום לשוגגים ממש מיהו אף בריחת אנשים אלו לערי מקלט טובה לעולם שהרי ע"י כך אינו יכול לצאת חוץ ולהרוג עוד ויאמר שוגג אני בשלמא בשוגג ממש אם יוצא חוץ לעיר מקלטו אין בו הפסד כל כך שלא לעולם יארע דבר שוגג על ידו משא"כ באנשים כאלה ומקרא מפורש שרוצח חוזר מעיר מקלטו במות הכהן הגדול והיינו דקאמר יראת ה' של כהנים גדולים שבמקדש ראשון שהאריכו ימים תוסיף ימים לאנשי הארץ שע"י כך הרוצחים מסוגרים ואינן יכולין לצאת שנית להרוג ושנות רשעים של כה"ג שבבית שני שלא הוציאו שנתם ובכל שנה היו יכולין לצאת ולחזור ולהרוג מקצרת שנות עם הארץ מפני הרציחות וכדכתיבנא:

אלא שהיו מבזים את המועדות. כתב הי"מ ותימא הא קרא כתיב ויכעיסוהו בבמותם ובפסיליהם יקניאוהו שמע אלהים ויתעבר ויטוש משכן שילה אלמא בעון עכו"ם חרבה שילה ע"כ ונ"ל דה"פ דקרא ויכעיסוהו בבמותם היינו שלא הקריבו קרבנותם אלא בבמות ולא עלו לרגל וה"ל כאלו בפסיליהם הקניאוהו ואתיא כי הא דגרסי' בבבלי בערבי פסחים אמר ר"א בן עזריה כל המבזה את המועדות כאלו עובר עכו"ם שנאמר אלהי מסכה לא תעשה לך וסמיך ליה את חג המצות תשמור:

ובמעשרות. כתב הי"מ פרט מצוה זו מזולתן לפי שמקדש ראשון חרב על זה כדכתיב כל ימי השמה תשבות והא דל"ק ליה הכא אפשר משום דהוא מקרא מלא ע"כ והוא דוחק שגם ש"ד מקרא מלא הוא וקחשיב ליה ונ"ל דבא ללמדך שהיו אוהבין את הממון היינו שהיו מקנאים זה את זה דאין לומר שהיו אוהבין ממון מה שהיו צריכין לצורך עצמן שהרי היו זהירים במעשרות וכתיב בחנוני נא בזאת אם לא אפתח לכם ארובות השמים והריקותי לכם ברכה עד בלי די אלא ודאי שהיו אוהבין הממון שראו אצל חביריהם:

אחד מושחין ואין מושחין שנים. כתב הרב בקרבן אהרן פרשת צו אין מושחין שני כהנים גדולים ביום אחד דלהכי אמר אותו ולא אמר בהמשחו לומר ביום אחד תמשח אותו לבדו ולא אחר עמו עכ"ל ותימא כיון שהטעם משום איבה וכדא"ר יוחנן ל"ש ביום אחד ול"ש בשני ימים אין מושחין שני כהנים גדולים אם הראשון ראוי לעבודתו ובאמת אין ראיה ממקרא דקפיד איום אחד דהא ביום איצטריך התם בת"כ דאין מושחין כה"ג אלא ביום לכן העיקר כדפירשתי דלעולם אין מושחין שני כהנים גדולים כאחד וכן משמע ברמב"ם פ"ד מהלכות ביאת המקדש:

משלי הן קריבין או משל כה"ג. כאשר פירשתי בקונטרס כ"כ תוס' ישנים דף יב ע"ב בד"ה שני וכו' בשם ריב"א אך כתבו עוד שם מיהו אומר רבינו שי"ל משלי או משל כה"ג כלומר קריבין משלי וא"כ דין שאהא כה"ג קבוע ע"כ פי' דה"ק כיון שהדבר ברור שהפר ואיל משלי קריבין ראוי שאיהיה כה"ג לעולם וכפי זה נראה להוכיח מהא דמשמע דא"ל למלך כן לאחר יה"כ ואס"ד דבלשון שאלה א"ל כן ממי הן קריבין היה לו לשאול קודם יה"כ או קודם העבודה וזה ברור ותימא מהרמב"ם שלא ביאר דבר זה ממי הן קריבין:

תמן את אמר אין מיתה מצויה והכא את אומר מיתה מצויה. וקשה מאי קושיא דלמא מתני' דגיטין כרבנן אתיא גם י"ל דלשמא מת לא חייש ר' יהודא ולשמא ימות חייש ר' יהודה וכן הוא מפורש בבבלי בגיטין דף כח שמחלק בכך:

שמא תמות אחד מהן וכו'. ובשקלים פ"ו מסיק הש"ס דחייש ר"י משום חטאת שמתו בעליהן ודאי וכן הוא בבבלי במכילתין דף נה ע"ב וא"כ לא קשיא קושית הש"ס ועמ"ש שם:

הלכה ב

היו שם ד' וה' עורות רבנן אמרי נוטל אחד. כתב הרמב"ם פ"ה מה' כלי המקדש הלכה יב ונוטל חלק בראש כיצד כשירצה אומר זו החטאת שלי וזה האשם שלי ע"כ ונראה שזו דעת רבנן שלעולם אינו נוטל אלא אחת וכן משמע מפורש בבבלי בפרקין ובפ"ד מהלכות תמידין כתב הרמב"ם כ"ג נוטל לעולם מכל משמר חצי החלות שזכה בהן שנאמר והיתה לאהרן ולבניו מחצה לאהרן ומחצה לבניו ואין כה"ג נוטל פרס שאין זה כבודו עכ"ל ופסק זה כר' דלעולם נוטל המחצה וא"כ תימא שדבריו סותרים זה את זה וגם מ"ש דאינו נוטל פרס נראה דדוקא לרבנן אמרו הכי בבבלי אבל לרבי נוטל פרוסה וכמפורש בסוגיין דנוטל חצי עור ש"מ דאפילו פרוסה נוטל וצ"ע:

מביא חמשים בכלי אחד וחמשים בכלי א' ואם הביא וכו'. בבבלי פ' מי שמת דף קמג פריך נמי הש"ס מברייתא זו והגיה הרשב"ם מביא ששים בכלי א' ומ' בכלי א' ואם הביא נ' וכו' ע"ש. ובתוספתא פי"ג דמנחות היא שנוייה כגירסא שלפנינו ונראה דדחק להרשב"ם להגיה משום דהוה קשיא ליה א"כ מאי פריך דלמא לכך צריך להביא לכתחלה נ' בכל כלי משום דאמרינן לפלגא ופלגא היתה כוונתו אך לפי מאי שפירשתי בקונ' לאו קושיא היא ואין צורך להגיה:

ובא ומקריב תמיד של שחר. ותימא א"כ בצרי להו ארבע פיסות שהיו שם בכל יום וי"ל דהקרבה האמורה כאן היינו שמקריב האיברים לאחר שהביאו אותן לכבש הוא זורקן

ע"ג האישים והכי תנן בפ"ז דתמיד וכן משמע מלשון הרמב"ם פ"ה מה' כלי המקדש ע"ש:

(**שם**) **ובא ולן בלשכת פרהדרין**. וקשה דמשמע בשבעת ימי הפרישה דאי בכולא שתא בלשכת פרהדרין מאי בעי א"כ הא דקאמר בכל יום כה"ג מתלבש וכו' נמי בשבעת ימי הפרישה איירי וקשה דלקמן קאמר מ"ד הציץ מרצה על מצחו מסייע לר' יוסי בר' בון משמע מפורש דבכל יום היינו כל יום מימות השנים וצ"ע:

הלכה ה

היא דפרה. בתוספתא דפרה פ"ג תניא מעשה בצדוקי אחד שהעריב שמשו ובא לשרוף הפרה וידע בו ריב"ז ובא וסמך שתי ידיו עליו א"ל אישי כ"ג מה אתה נאה להיות כה"ג רד וטבול אחת ירד וטבל ועלה לאחר טבילה צרם לו באזנו א"ל בן זכאי לכשאפנה לך א"ל לכשתפנה לא שהה ג' ימים עד שנתנוהו בקבר בא אביו אצל ריב"ז וא"ל בן זכאי לא נפנה בני העריב שמשו וכתב הר"ש יפה וקשה כיון דריב"ז צרם לו באזנו האיך עביד אח"כ עבודה ביה"כ או בסוכות ומשני שמא לא ס"ל להא ע"כ ולק"מ דפירוש התוספתא שהכהן צרם באזנו של ריב"ז וא"ל לכשאפנה אשים עיני עליך גם עיקר קושייתו לא הבנתי דצרם פירושו משך וכן פירש"י בב"ק פרק החובל צרם משך ובבכורות שמעתי פוגם ע"כ הרי דצרם יש לפרשו בשני פנים וכאן פירושו משך:

צווחה עליהן העזרה וכו'. כתב הר"ש יפה ולא ידעתי מאי שייטיה דהאי מילתא הכא ע"כ ול"נ דה"פ צווחה עליהן על אותן הצדוקים העזרה כמו שצווחה העזרה על בני עלי וזה פשוט:

הלכה ח

שלא יבואו לידי צמאון. כאן משמע דאכהנים הדיוטים קאי שהן היו עוסקין באיברים ופדרים וכדעת ריב"א שכתבו תוס' בשמו דל"ג בבבלי כה"ג שהוא לא היה תורם הדשן אך י"ל שאין מכאן ראייה שאף שכה"ג היה התורם הדשן מ"מ מפני תיקונם של הכהנים הדיוטים היה מקדים לתרום מיהו הא ודאי שמעינן דל"ג בבבלי ביה"כ דאיכא חולשא דכה"ג אלא סתם דאיכא חולשא דכהנים לכך היו מקדימין הרמת הדשן וכדפרישית:

הדרן עלך שבעת ימים

פרק ב

הלכה א

הוציא שאר הדשן וכו'. כתב הרמב"ם ספ"ב מהלכות תמידין ואע"פ שאין הוצאתו לחוץ עבודה אין בעלי מומין מוציאין אותו ע"כ ויש לתמוה הא משמע כאן דלכ"ע הוצאתו עבודה אלא דפליגי אי זר חייב עליה מיתה או לא וי"ל דהכא איירי בהוצאת הדשן מעל המזבח והרמב"ם איירי בהוצאת הדשן מחוץ למחנה וכדמשמע שם בדבריו מפורש וראיתי להרב בעל משנה למלך שכתב לא ידעתי מנין לו לחלק בין הוצאה להוצאה והאריך מאוד בדבר והניח דברי הרמב"ם בצ"ע ע"ש ול"נ דטעמו פשוט דכיון דההוצאה מחוץ לעיר לאו בבגדי כהונה היתה דהא תניא בגדי כהונה היוצא בהן למדינה אסור וכמפורש בבבלי ר"פ בא לו ונראה דלכ"ע אסור לצאת באבנט שהוא כלאים חוץ למקדש וכיון דלאו בבגדי כהונה היתה לאו עבודה היא וכדמפורש בבבלי בפירקין דף כג ע"ב וכי יש לך עבודה שכשירה בשני כלים וכ"ש אי לא נעשית בבגדי כהונה כלל דלאו עבודה היא והא דקאמר דאין בעלי מומין מוציאין אותו דסובר דא"כ אף הת"ק ה"ל למוקמי קרא דאחרים והוציא לרבות בעלי מומין אלא ודאי דאף ההוצאה מחוץ למחנה אינה בבעלי מומין דהמתחיל במצוה אומרים לו גמור וכיון דהתחלתו בתמימים אף גמר הוצאתו בתמימים ועיין בבבלי דף הנ"ל בתוס' בד"ה יש עבודה וכו':

הכל מודין בזר שסידר וכו'. כתב הרמב"ם פ"ט מהלכות ביאת המקדש הלכה ב' ואין הזר חייב מיתה אלא על ד' עבודות בלבד זריקה והקטרה וניסוך המים בחג וניסוך היין ובהלכה ה' כתב והמסדר שני גזרי עצים על המערכה הרי הוא כמקטיר איברים וחייב מיתה שעצים קרבן היא ע"כ דחק לפרש כן דלא תיקשי לן א"כ טפי מארבע הן לכך קאמר שסידור העצים בכלל הקטרה הן ותימא א"כ מאי פריך הבבלי בדף כד ע"ב סידור שני גיזרי עצים ליחייב איכא סידור איברים והאמר רב אסי א"ר יוחנן זר שסידר העצים חייב בהא פליגי מר סבר עבודה תמה היא ומ"ס לאו עבודה תמה היא ופירש"י בהא פליגי רב ור"י דרב סבר לאו עבודה תמה היא דשם סידור אחד הוא ור"י סבר סידור איברים תחילת סידור אחר היא ולפי דברי הרמב"ם לא קשיא כלל דאיכא למימר דמודה רב בסידור שני גיזרי עצים דחייב והא דלא קחשיב אלא ד' לפי שכבר נכלל בכלל הקטרה וכמ"ש הרמב"ם וע"ק לפי סברת הש"ס מדלא קחשיב רב סידור שני גיזרי עצים שמעינן דפליג אר"י א"כ צריכין לומר דאף לוי פליג אר' יוחנן שהרי לא הוסיף אלא תרומת הדשן לפי זה לא ה"ל להרמב"ם לפסוק כר' יוחנן במקום דרב ולוי פליגא עליה ואפשר לומר

דהרמב"ם סמיך אסוגיין דלכ"ע חייב אסידור שני גזירין ולא היה בגרסתו בבבלי דפליגי בהא ודוחק:

קומץ שנתנו ע"ג אישים והפריחתו הרוח וכו'. בבבלי בפרק הקומץ דף כו ע"ב כתבו תוספות בד"ה קומץ מאימתי נותיר השיריים לאכילה ר' חנינא אמר משמשלה בהן האור ר"י וכו' הוה מצי למנקט אימורים דכמה דלא מיקטרי אימורים לא משתרי בשר לאכילה אלא משום דכי נטמאו או שאבדו משתרי בשר לא פסיקא ליה אבל קומץ פסיקא ליה ע"כ אבל לפום סוגיין דעיקר פלוגתייהו כשנאבד הקומץ א"כ ליכא לאוקמא פלוגתייהו באימורים וזה ברור:

מעתה כהן שאין ידו מחזקת וכו'. כתב הרב במשנה למלך פי"ג מהלכות מעשה קרבנות הלכה י"ד ולכאורה נראה דפסול לכל העבודות כיון שאינו ראוי לקמיצה ולא ראיתי לרבינו שהזכיר דין זה ולומר דכונת הירושלמי הוא דפסול לקמיצה לחוד מלבד שפשט ההלכה אינו מורה כן ע"ק דמלתא דפשיטא הוא כיון דקי"ל אין קמיצה פחותה משני זתים ע"כ ואפשר לומר דמ"ד אין קומץ פחות משני זתים סובר כל שאין קומצו מחזיק ב' זתים בכלל ננס הוא ולכך לא הזכירו הרמב"ם:

התיבון והתני קיבל בימינו ונתן לשמאלו וכו'. ותימא הוה ליה למיפרך ממתני' דמנחות דתנן בפ"ק דמנחות קמץ בשמאל פסול בן בתירא אמר יחזיר ויחזור ויקמוץ בימין ועוד אדמקשי ליה מבן בתירא תסייעי' מת"ק ועיין בבבלי במנחות דף כו:

ציץ מהו שירצה על טומאת ידים. עיין מ"ש בפסחים דף כה ע"א בתוס' בד"ה הבא וכו' ולפי מה שפירשתי בקונטרס דקאי אטומאת ידים שלא קידש ידיו ורגליו מן הכיור היה ניחא אך קשיא לי הא אין הציץ מרצה על טומאת הגוף ועוד כל שלא רחיץ ידיו ורגליו מן הכיור עבודתו מחוללת ואפשר לומר דאטומאת ידים ממש קאי שטימאו את הדם והאימורין ודקשיא להרב במ"ל הא אין טומאת ידים במקדש היינו שאין הידים נטמאים בטומאת אוכל במקדש אבל אם נטמאו ידיו חוץ למקדש ונכנס למקדש מטמאים והיינו דשייכא הני תרי בעיות להדדי דאאיבעיא קמייתא דציץ וכו' איכא לאקשויי אם בנטמאו בחוץ איירי הא כבר נטהרו בקידוש ידים ורגלים לכך קאמר דקמיבעי ליה נמי אם ידים נפסלו משום יוצא א"נ איכא לאוקמי כגון שיצא לאחר שקדש ידיו ורגליו ונטמאו ידיו בחוץ ונכנס מהו שירצה הציץ ואף שהרמב"ם בפ"ח מה' אבות הטומאות כתב אין טומאת ידים במקדש וכו' בין שנגע במקדש בין שנגע חוץ למקדש ונגע בקדשים במקדש לא טמאן ע"כ מכל מקום לפום סוגיין צריכין לפרש כדפרישית וגם דברי ר"ע דאמר זכינו שאין טומאת ידים במקדש משמע דלא למדו אלא מעדותו דרבי חנינא סגן הכהנים

ורבי חנינא לא איירי אלא בנטמאו במקדש ולא ידעתי מנא ליה להרמב"ם הא וצריך עיון היטב:

בין בתחלת עבודות וכו'. וקשה דמי איכא מ"ד שאף לתחלת עבודות לא בעי קידוש ידיה וי"ל דה"ק שאף לתחלת עבודות של לילה והיינו תרומת הדשן לא בעי קידוש כיון שכבר עסוק בעבודה מבערב והא דתנן במס' תמיד קידוש ידים בתרומת הדשן היינו בכהני חדתי שלא עסקו בעבודה כל הלילה:

שלש אין מונין לו. כתב הרמב"ם פ"ד מה' מעשה קרבנות הלכה ג' והן מוציאין אצבעותיהן אחת או שתים ואם הוציא ג' מונין לו ע"כ והוא תימא דמפורש קאמר הכא דאין מונין לו ובבבלי הסוגיא בענין אחר ואי אפשר לקיים דברי הרמב"ם לפום סוגיא דהתם כמ"ש בעל לחם משניה מיהו לפום סוגיין אפשר לקיים במקצת מיהו קשה שלש לכן נ"ל להגיה בדבריו ואם הוציא שלש מונין לו ב' וסובר דאין מונין לו היתירה דהיינו השלישי אבל שתים מונין והא דלא כתב הוציא ד' הממונה מכה אותו וכו' לפי שבבבלי לא נזכר מזה דבר אלא נזכר שם בענין אחר ש"מ דלא ס"ל לבבלי הכי א"נ שלש אפשר להוציאן בהפסק אצבע אבל ד' אי אפשר:

כיצד היה הפייס מהלך לימין או לשמאל. ותימא מאי קמיבעיא ליה הא קיי"ל כל פינות שאתה פונה לא יהא אלא דרך ימין ואפשר דדוקא בענין עבודות קאמר ודוחק:

הלכה ב

מניין לדישון מזבח הפנימי ר' פדת בשם ר' לעזר והשליך וכו'. בבבלי במעילה ריש דף יב גרסי' אהא דתנן דשון מזבח הפנימי והמנורה לא נהנין ולא מועלין קודם הדישון וקאמר הש"ס בשלמא מזבח החיצון דכתיב ושמו אצל המזבח מזבח הפנימי מנ"ל א"ר אלעזר אמר קרא והסיר את מוראתו בנוצתה אם אינו ענין למזבח החצון תנהו ענין למזבח הפנימי ואימא אידי ואידי במזבח החיצון ולקבוע לה מקום א"כ לימא קרא אצל המזבח מאי הדשן דאפילו מזבח הפנימי מנורה מנ"ל דשן הדשן ע"כ ולפום סוגיין נראה דה"פ קמיבעי ליה מזבח הפנימי מנ"ל דמדשנין אותו ומנ"ל דדשנו אסור בהנאה וקפשיט ר"א התם כי היכא דפשיט הכא דאל מקום הדשן מיותר וילפינן מיניה תרוייהו ובמזבח הפנימי שמדשנה ושתהא דשנו אסור בהנאה וכדמסיק כאן ודשן מנורה יליף דאסור בהנאה מדכתיב הדשן וכי היכא דדשן מזבח הפנימי אסור בהנאה מדכתיב אל מקום טהור ה"ה דישון המנורה והדברים ברורים לענ"ד אלא שראיתי שתוס' שם כתבו פירושים רבים ובסוף כתבו פירוש דחוק ע"ש ופירושינו נוטה אל פירש"י ע"ש והרמב"ם כתב בפ"ב דמעילה הלכה י"ד דשון מזבח החיצון בין קודם הרמת הדשן בין אחר הרמה

מועלין בו דישון מזבח הפנימי והמנורה לא נהנין ולא מועלין בו ע"כ ותימא שלא ביאר דבריו דדוקא קודם הדשון הוא דאין מועלין בדשן מזבח הפנימי והמנורה אבל לאחר הדשון מועלין בהן מדאורייתא ועיין בסוף ה' פסולי המוקדשין ובראב"ד שם בהשגה ובכ"מ וצ"ע:

תביאנה לפני המוספין וכו'. מייתי ליה הכא דממתני' מוכח דחביתין עם תמיד של שחר קריבין דאל"כ למה קחשיב להו עם הפייס השני לכך קאמר דמקרא מוכח שהם קודמין למוספין ואע"ג דלאחר הקטרת היו מ"מ קחשיב להו עם תמיד של שחר דהא האיברים נמי היו לאחר הקטרת:

חביתין קודמין ליין וכו'. כתב הרמב"ם ספ"ו מהלכות תמידין בשבת מקטירין את שני בזיכי לבונה עם המוספין קודם ניסוך היין של מוספין. וכתב הכ"מ וצריך לימוד מנין לו ע"כ ונראה דמכאן למד רבינו שהן קודמין לניסוך שהן לאישים ואע"ג דהירושלמי סובר דבזיכין קודמין למוספין מ"מ בהא לא פליג שקודמין לניסוך היין וזה ברור שוב ראיתי שהרב בעל משנה למלך רמז לדברים אלו ע"ש אך מה שאני תמה בענין הזה שהרמב"ם בפ"ד מהלכות תמידין לא ביאר מי הוא הזוכה בשני בזיכין ובלי ספק שבלא פייס לא היו עושין זה ואפשר לומר דהזוכין בקטרת ומחתה הן שזוכין בהקטרת שני בזיכין אך לא ראיתי מי שכתב כן וצ"ע:

בזיכין ויין מי קודם. ותימא מאי קמיבעיא ליה הא קאמר בסמוך חביתין קודמין ליין שזה לאישים וזה לספלים א"כ בזיכין נמי לאישים הן שהרי היו מקטירין אותן וצ"ע:

הלכה ד

תפשת מועט תפשת. כפירוש ראשון שבקונטרס כן כתבו תוס' בסוכה דף ה' ע"ב בד"ה תפשת וכו' אבל קשה לי הכא אם נתפוס המועט אפשר שהעבודה פסולה דבעינן דוקא כהנים הרבה בשלמא גבי זיבה דדרשינן ימים שנים ולא יותר הוא לחומרא ניחא דלחומרא הוא וסמיך קרא דמספיקא נחמיר אבל כאן גבי כהנים קשיא ויש ליישב:

יכול שנים ושלשה הרי חמשה. וא"ת לכתוב רחמנא חמשה וי"ל א"כ גם לפי המסקנא דמרבינן שלשה קשיא לכתוב רחמנא שלשה אלא ע"כ לומר דלשום דרשא חילקן הכתוב א"כ גם כשמרבינן שנים ושלשה דרשינן כן:

הדרן עלך בראשונה

פרק ג

הלכה א

מלין אותו על פיו. כתב בגליון נראה דכל הני דכתיבא מטלטלין צ"ל מלין מליותא צ"ל מיילדותא ע"כ ואין נראה דמי קאמר דמלין על פיו אדרבה הרי הוא אומר למילו בחול ובלאו דיבורו נמי ככה עושין דמספיקא לא מחללין שבת ווגם מה שהגיה מיילדות אין נראה דפשיטא דמיילדת נאמנת דלגדולה מזו האמינוה דהיינו לענין בכורה וכ"ש לענין טלטול דרבנן לכן פירושי שבקונ' עיקר וראיתי בשם גדול א' שכתב כן בענין מטלטלין כמ"ש והוא פשוט:

הלכה ב

ומסיכה לא שעה קלה היא. כתב המג"א סי' כה ס"ק כב אם חולץ תפילין לכנוס לבית הכסא צריך לברך לכ"ע דהא אין רשאי לילך בהם לב"ה ואידחי ליה כ"מ בגמרא וכו' ואפשר לומר דכשבית הכסא אינו רחוק כמו ב"ה שלהם שהיו בשדה א"צ לברך וא"כ אין חילוק בין ב"ה למקום אחר ולכן סתם רמ"א כאן עכ"ל וקשה דכאן משמע דאפילו בב"ה סמוך הויא ליה כמפליג ולכך צריך טבילה דהא ב"ה במקדש עצמו היה כדתנן במסכת תמיד ובית הכסא של כבוד היה שם ועוד שהרי מפורש קאמר דמסיכה אפילו לשעה קלה הוה כאלו הפליג:

הלכה ג

רבי סימון בשם ריב"ל עד כדי ויכרעו אפים ארצה על הרצפה וישתחוו כו'. ותימא דבשבועות פ"ב גרסי' עד כמה היא השתחווייה רבי סימון בשם ריב"ל עד כדי שאילת שלום בין אדם לחבירו אבא בר הונא בשם ר"י עד כדי שאילת שלום מתלמיד לרב שלום עליך רבי ע"כ. הרי דריב"ל סובר כדי שלום עליך לחוד הוה שיעור השתחויה והבא קאמר דשיעורו ששה תיבות וצ"ע ופלוגתייהו דריב"ל ור"י בשבועות נראה דפליגי אם מותר לתלמיד ליתן שלום לרבו ועיין בב"ק דף עג ע"ב בתוס' בד"ה כדי שאילת ובד"ה כי לית ליה וכו' ושם נבאר בע"ה. בבבלי פ"ב דשבועות דף טז ע"ב גרסי' כמה שיעור שהייה חד אמר כמימריה דהאי פסוקא וחד אמר כמו יכרעו לסיפא וכל בני ישראל רואים ברדת האש וכבוד ה' על הבית ויכרעו אפים ארצה על הרצפה וישתחוו והודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו ע"כ. וכתב הרמב"ם פ"ג מהל' ביאת המקדש וכמה שיעור שהייה כדי לקרות ויכרעו אפים וכו' כל"ח וזהו שיעור השתחויה וכתב הכ"מ ויש לתמוה למה פסק רבינו להחמיר ושמא י"ל שמפרש דמ"ד כמימריה דהאי פסוקא אינו כל הפסוק אלא עד

ויכרעו בלבד וא"כ ה"ל מ"ד מויכרעו לסיפיה מיקל ובירושלמי פ' א"ל הממונה תנינן תמן השתחוה וכו' וע"פ זה יש לפרש דמ"ד כמימריה דהאי פסוקא היינו כדי ויכרעו אפים ארצה וישתחוו בלבד דהשתא הוי מ"ד מויכרעו לסיפיה מיקל ומספיקא פסק כמאן דמיקל עכ"ל ותימא לפי' בתרא א"כ מדוע מייתי הש"ס כולה קרא הא רישא לכ"ע אינו צריך והרי זה בא לסתום ולא לפרש ועוד דקאמר סתמא כמימריה דהאי פסוקא איך נפרשהו דאאמצעית הפסוק לחוד קאי ולא ארישא ולא אסיפא וגם לפי' קמא קשה שאין זה במשמעות הגמ' לכן נ"ל פשוט דרבינו פוסק כמ"ד מויכרעו כיון דכולהו אמוראי דירושלמי כוותיה סוברים דליכא מאן דמיקל מיניה רק כולם מחמירים לכך פסק כוותיה וזה ברור:

מה חלק ר"י וכו'. כעין סוגיא זו איתא בספ"ג דברכות אלא שנשתבשה מאד ומפני כך לא מצאו כל אנשי חיל ידיהם ועיין בספר שדה יהושע שהגיה ודחק הרבה ובפ' הר"א ובלי ספק שמפני שנעלם מהם סוגיין לא הגיהו כפי הגירסא הנכונה ונ"ל שהגירסא שם כמו שהיא שנויה כאן וע"ש:

הלכה ד

חד אמר נכוסה. וקשה הא בפ"ק דטהרות תנן מקרצות נושכות זו בזו וכו' והתם ודאי לשון הבדלה שסוף שיבדלו זו מזו וכמו שפי' המפרשים שם:

הלכה ה

שלא יהו אומרים ראיגו כה"ג טובל במים שאובין ביה"כ. מדמתיר ר"י ליתן עששית של ברזל אע"ג דמודה ר"י דאיסורא דרבנן מיהא איכא בתולדת אש כדמשמע בשבת פ' כירה ש"מ דסובר דגזירה זו דמים שאובים חששא גדולה הוא ואף רבנן לא פליגי עליה אלא משוה דסוברין דתולדות אש כאש ומדאורייתא אסור ואי אפשר בענין אחר אבל חוץ למקדש מודים לר' יתודה וזה סייעתא גדולה לר"ת שכתבו הגהות מרדכי בשמו שאסור ליתן מים חמין למקוה לטבול בהן וראיית ריב"א מדודי חסרת אינה מוכרחת דאפשר לומר דהיינו למים חמין לחפיפה וצ"ע:

הלכה ו

למאה בני אהרן תעשה כתנות. כתוב בגליון נראה דהגירסא משובשת וצ"ל לכל אחד מבני וכו' וה"פ הא דכתיב כתנות לשון רבים לא תימא דלכל אחד עשו ב' כתנות אלא לפי שלכל אחד ואחד ואחד עשו כתונת משום הני נקט לה בלשון רבים וי"ג לקצת בני וכו' ע"כ ולפי מה שפירשתי בקונ' אין צורך להגהתו ומאה דנקט לאו דוקא אלא כלומר כתונת דעלמא וזה ברור:

והא תני ולבשם אפילו שחקים ר' חנניה בשם ר' יסא במחלוקת. כתב הרב בעל משנה למלך בפ"ב מתמידין בד"ה ודע וכו' ותירצו דבמחלוקת הם שנויות ומי שאמר זו לא אמר זו ע"כ ר"ל דברייתא דתני בה בד שיהו חדשים פליג אברייתא דתני בה ולבשם אפילו שחקים וכן מפורש שם בדבריו ולענ"ד נראה כמ"ש בקונט' דבמחלוקת היינו בפלוגתא דרשב"ג ורבנן אבל הכל מודים דשחקים של בגדי כהונה כשרים דכולא סוגיא הכי מתפרשת וצ"ע:

עור שעיבדו לשם קמיע מותר לכתוב עליו מזוזה ורשב"ג אוסר. כתב הרמב"ם פ"א מהל' תפילין שאין מזוזה צריכה עיבוד לשמה ולא מצאו לו ראיה ולפי הנמצא כתוב בתשובותיו לחכמי לוני"ל גם ממנו נשכח טעמו אבל לפי סוגין ראייתו מבוררת דפסק כת"ק דרשב"ג ועיין בגיטין דף מה בתוס' בד"ה עד וכו' וצ"ע:

בשחר כתב בד בד ד' פעמים וכו'. כתב הרב בעל משנה למלך פ"ח מהל' כלי המקדש הלכה ג' בד"ה ומ"ש רבינו כותנות אחרות וכו' ובירושלמי א"ר נחמן בשם ר' מנא בשחר כתיב בד בד ד' פעמים ובמנחה כתיב בד ובגמ' הקשו מדכתיב ולבשו בגדים אחרים מאי לאו חשובים מהבי ותירצו לא אחרים פחותים מהם הרי דפשיטא להו דבגדי ערב פחותין משל שחרית וכו' ולפ"ז אני תמה מדברי רבינו למה סתם וכתב הכל בשלשים מנה ולא ביאר שהאחת צריך שתהיה מעולה מחברתה עכ"ל ונ"ל דסובר רבינו מ"ד דבשחרית עדיף משל ערבית היינו משום דבשחריח כתיב ד' פעמים בד וכסברת ר' נחמן וכיון דבזבחים פ"ב ולעיל בסוגיין מצריכין כל בד דמיותר בקרא א"כ ליכא דרשא דשל שחרית עדיף משל ערבית:

הלכה ז

עשרה פעמים היה כה"ג מזכיר את השם ביה"כ. כתב הרא"ש רבינו האי אמר שהיה כה"ג מזכיר שם בן מ"ב אותיות וא"נ לי דבריו וכו' אלא כמו שנכתב בפסוק הוא מזכירו אלא שמזכירו ככתבו והוא הנקרא שם המפורש וכו' ע"כ וקשיא לי לדעת הרא"ש א"כ מאי רבותיה דכה"ג ומה הוא שנשכח מכל העומדים וכן שמואל דבסמוך וכי לא ידע לקרות את השם ככתבו עד שצריך לשמוע אותו מן הפרסי וצ"ע:

הלכה ח

גר"ש בהלכתא עיליתא וכו'. בגליון כתב נראה שזהו הג"ה גי' רבינו שמשון וה"פ גרסת רבינו שמשון בהלכה עליונה ולא הוסיף בה דבר עד מקירו וכו' ששם הוסיף ועד כותל העזרה מזרחי וכ"ה לקמן פ' יה"כ ע"כ וכל דבריו אינן אלא תמה מ"ש ששם הוסיף עד הכותל וכו' א"כ לעיל ה"ל לאתויי שזהו גרסת רבינו שמשון ועוד איך לא התבונן שגם

לקמן בפ' יה"כ שנכפל ענין אחד שני פעמים כתוב כן גר"ש בהלכתא עיליתא וגם בפ' שני שעירים שקיצרו כתוב היך קדמייא וכולן אין אלא קיצור לשון ואין בהן שינוי גרסאות: **חמשה דברים היה הסגן משמש וכו'**. מכאן קשה אמה שפירש"י בר"פ אמר להם הממונה הממונה הוא הסגן דא"כ הא איכא ששה דברים שהיה הסגן משמש וי"ל דלא קחשיב אלא דברים שהיה הסגן משמש לכה"ג אבל שימושיו שבמקדש לא קחשיב אך קשה למה לא קחשיב הסגן נוטל ס"ת ונותנו לכה"ג כדתנן לקמן פ' בא לו:

העליון משם כלי פחות ברובו והתחתון וכו'. בבבלי בפרקין דף לז ע"א גרסינן תנא שחרית במילואו מקדש ידיו ורגליו מן העליון ערבית בירידתו מקדש ידיו ורגליו מן התחתון ע"כ ולא ראיתי מי שפירש ברייתא זו ונ"ל שהכיור היה חלוק באמצעיתו שאף במוכני היו מים וכמ"ש הרמב"ם בספ"ג מהל' ביאת המקדש ובערב שכבר כלו המים העליונים היו מקדשין במים שבכלי התחתון ובזה מתפרש סוגיין יפה וכמ"ש בקונטרס אך לא ראיתי מי שהזכיר דבר זה שהיה בכיור שני כלים ואף שכתב הרמב"ם שהיו מים במוכני מ"מ סובר שלא נתקדשו אותו המים וצ"ע:

והיו רגלי שבדרום פחותים כרמונים. כתב הסמ"ג הלכות מקואות ומה שנעשו כן שיהו מוציאין ומביאין המים מעין עיטם בריוח כי להכשירו ע"י חיבור המעיין היה די בשפופרת הנוד אבל א"ל שהיו פחותים כרמונים כדי להוציאו מתורת כלי שלא יטמאוהו הכהנים העולין לטבול שם וכלי שנפחת כמוציא רמון טהור כי הכהנים טמאים לא היו נכנסין למקדש אלא כהנים טהורים הרוצים לעבוד עבודה ומורי כתב בשם הר"א לפי שכל שפע המעיין נכנס בתוך הים והן טובלין בו לכך צריך מוציא רמון לפי שדומה לכלי ע"כ ול"נ דשאני הכא כיון דהכלי היה עומד בפני עצמו ולא בתוך המעיין בעינן כמוציא רמון ולא סגי בשפופרת הנוד אלא כשעומד בתוך המעיין ואפשר שזהו כוונת הר"א וראיתי ברוקח סי' שעז שכתב מפורש כמו שכתבתי גם ראיתי שהן גורסים והיו רגלי שוורים פחותים כרמונים ונ"ל ששניהם כאחד טובים וה"פ שהיה עומד על שנים עשר בקר כמפורש בקרא ורגלי אותן השוורים שהיו בדרום הן היו נקובים שעין עיטם בדרום היה שהרי על גג לשכת בית הפרוה היה בית הטבילה לכה"ג שהאמה מעין עיטם נכנסת לשם ולשכת בית הפרוה בדרום היתה כמפורש בפ"ה דמדות וניחא לי נמי הא דמשני אכיור שהיו רגלי שבדרום פחותין היינו רגלי הכן ודלא כמ"ש ברוקח דגם אכיור משני רגלי שוורים דלא היו לו שוורים מלמטה:

כל פרשת סוטה היתה כתובה עליה. כתב הי"מ נראה דלאו דוקא כל הפרשה וכו' דאי כל הפרשה אמאי לא מקשה מהכא למ"ד אין כותבין מגילה לתינוק ע"כ ול"נ דרב

אושעיא כר' יהודה ס"ל דסובר כותבין מגילה לתינוק וכו' והא דפריך בבבלי נילף מיניה כותבין מגילה וכו' היינו לאביי דמספקא ליה כדאיתא בגיטין דף ס וקשיא למה לא דייק ממתני' אבל לתנאי ודאי ליכא לאקשויי מידי:

הלכה ט

בית גרמו היו מסיקין מבפנים וכו'. כתב הר"ש יפה בבבלי גרסי' שהללו מסיקין מבפנים ואופין מבחוץ וכו' ופירש"י שהללו הבאין מאלכסנדריא לפי שלא היו יודעין לרדות מן התנור שלא יהא נשבר לפי שהוא עשוי כמין תיבה פרוצה או כמין ספינה היו יראים לדבקו מבפנים לתנור ואופין אותו מבחוץ עכ"ל ונוסחא זו ניחא לי דכל שנאפת מבפנים נאפית טפי ונשמרת טפי מהעיפוש וכו' אבל נסחא דידן לא ניחא דכיון דבית גרמו אופין מבחוץ ואנשי אלכסנדריא אופין מבפנים יותר קרובה להתעפש של בית גרמו ע"כ הנה נסחת בבלי כך היא שהללו מסיקין מבחוץ ואופין מבחוץ והללו מסיקין מבפנים ואופין מבפנים ולפי שיטת רש"י שמבחוץ היינו חוץ לתנור לא ידעתי היכן הסיקו ותו למה היו מתייראין שלא ישברו הא גם מבפנים בתנור היו הלחם הפנים בדפוס ותו לפ"ז יהיה גירסת הבבלי מהופך ממש מגירסת הירושלמי לענין אנשי אלכסנדריא אבל לפי מאי שפירשתי בקונט' שניהן לדבר אחד נתכוונו דאף בבבלי ה"ק הללו מסיקין מבחוץ וכו' היינו אנשי אלכסנדריא והללו אופין מבפנים וכו' קאי אבית גרמו ומה שפירשתי בקו' בחוץ לדפוס ובתוך הדפוס כ"כ תוס' ר"פ שתי הלחם ע"ש:

הדרן עלך פרק אמר להם הממונה

פרק ד

הלכה א

ת"ל גורל. בת"כ פרש' אחרי מסיים א"כ למה נאמר גורלות שיהיו שוים שלא יעשו אחד גורל גדול ואחד קטן א' של זהב ואחד של כסף וכו'. ותימא מאי קשיא ליה הא איצטרך ליה שיעשה הגורלות מכל דבר כדמתחיל ברישא דברייתא גורלות של כל דבר ופי' שם בק"א גורלות לשון רבים ריבה מינים הרבה מגורלות ואין זה אלא בריבוי החמרים ממה שיעשו ע"כ וגם מבעל ק"א אני תמה שלא הרגיש בקושיא זו וצ"ע:

קדש לה' וכו'. מה שפירשתי בקונטרס הוא כפיר"ת שכתבו תוס' בשמו אבל הרשב"א בחי' פ' במה אשה כתב על פי' זה ואין נראה שאין דרך קריאה וכתיבה כן אבל ר"ת פי' שם מלמעלה בראש שיטה השניה וקדש מלמטה בסוף שיטה ראשונה כזה ומפני

שאדם פוגע תחלה בראש שיטה שניה קוראהו למעלה ולמעלה במקום זה הקדמה עכ"ל וקשה לפ"ז איך נפרש שהשם יושב כמלך על קתדרון שלו אבל לפי מ"ש בקונט' ניחא:
מ"ד חייב בשלא קרב וכו'. כתב הרמב"ם פ"ה מהלכות יה"כ הלכה ג' איל ושעיר המוספין שעשה אותן קודם עבודות היום אינן כלום וכתב הכ"מ ס"פ הוציאו לו כל מעשה יה"כ האמור על הסדר אם הקדים מעשה לחבירו לא עשה כלום ע"כ ותימא הא מפורש אמרינן בש"ס בבלי דף ס' דהא דאם הקדים מעשה דלא עשה כלום דוקא בעבודות הנעשות בבגדי לבן בפנים וכ"כ הרמב"ם ברפ"ה מפורש והני בבגדי זהב נעשין כמפורש בש"ס וברמב"ם וגם כפי מה שפירשתי בקונטרס מוכח מדברי רב חסדא שאם הקדים השעיר הנעשה בחוץ קודם עבודת היום כשר וצ"ע:
מ"ד חייב סברין מימר וכו'. בקונ' הגהתי ואפשר לקיים הגירסא שלפנינו וה"פ מ"ד חייב סובר הגרל' מעכבת וכיון שצריך להביאן לפנים להגרל' מתקבל בפנים הוא וחייבין עליהן בחוץ ומ"ד פטור סובר הגרל' אינה מעכבת ואין השעיר החיצון מיקרי מתקבל בפנים ואע"ג דצריך להביאו לפנים לוידוי מ"מ כיון דאם לא הפודה כשר כדאמרינן לעיל לא מיקרי מתקבל בפנים כי היכא דאמרינן לענין הגרלה אם אינה מעכבת:
שחט את הפר עד שלא יגריל וכו'. בבבלי דף ס' גרסינן אמר ר"ח קטורת שחפנה קודם שחיטתו של פר לא עשה כלום ואע"ג דלא כתב חקה אלא בזבחים הנעשים בבגדי לבן מבפנים כיון דשחיטה צורך פנים כפנים דמי וקשה למה לא קאמר דאם שחט הפר קודם הגרלה לא עשה כלום ושניהם קודמים לקטורת ושניהם צורך פנים הם ונעשין בבגדי לבן וי"ל דסובר הבבלי כיון דשניהם אינו אלא צורך פנים ואינן באים לפנים אין מעכבין את זה:

הלכה ג

חתה והקטיר ונשפך הדם יביא פר אחר ונכנס בדמו. בבבלי דף ס' גרסי' אר"ח קטרת שחפנה קודם שחיטת הפר לא עשה כלום ופריך תנן אם עד שלא גמר מתנות שבפנים נשפך הדם יביא דם אחר ויחזור ויזה בתחלה מבפנים ואם איתא יחזור ויחפון מיבעיא ליה בקטרת לא קמיירי ופירש"י בקטרת לא קמיירי ומיהו ודאי צריך להקטיר קטרת אחרת אחר שחיטת הפר זה ע"כ ולפום סוגין נראה דה"פ בקטרת לא קמיירי דכיון שנקטר כראוי והיה שם דם א"צ לחזור ולחפון ולהקטיר שנית בשלמא אם שחטו קודם שחיטת הפר דמעיקרא בפיסול נעשית פסול אבל הכא שנעשה בכשרות לעולם בכשרותו עומד וכ"מ ברמב"ם פ"ה מהל' עבודת יה"כ הלכה ח' וע"ש בכ"מ:

ברם הכא לית כתיב בדמו וכו'. וא"ת דלמא ריב"ל תרווייהו קמיבעיא ליה אם בפר ואפי' בדמו של פר ואת"ל בפר ואפי' בדמו של פר מהו שיכניס חפינתו וי"ל דא"כ ה"ל למיבעיא תחלה אדמו של פר:

הלכה ד

וגפן של זהב. כתב הר"ש יפה וקשה מנ"ל מפני שהיה צורת הגפן שהיה עושה פירות ועוד דגפן זה בבנין בית שני איירי ולא מצינו שהיה שם זהב עושה פירות שהרי אמרו בימי מנשה יבש ואמרו במדבר רבה שעתיד להחזירן אלמא שלא חזרו בבית שני וכו' ונ"ל דל"ג לה ע"כ ול"נ דגם בבית שני היה דגרסינן בבבלי ספ"ק דיומא ארשב"א מאי דכתיב וארצה בו ואכבד וקרינן ואכבדה מ"ש דמחוסר ה"א אלו חמשה דברים שהיו בין מקדש ראשון לשני ואלו הן ארון וכפורת וכרובים אש ושכינה ורה"ק ואורים ותומים ואס"ד שלא היו בבית שני הפירות של זהב איכא נמי הא ועוד דפריך הש"ס שם על עשרה ניסים שהיו בבה"מ ותו ליכא והאיכא דאר"א בשעה שבנה שלמה ב"ה נטע בו כל מיני מגדים של זהב והיו מוציאין פירות בזמנן וכשהרוח מנשבת בהן נושרין שנאמר ירעש כלבנון פריו וכשנכנסו עכו"ם להיכל יבש שנאמר ופרח לבנון אומלל ועתיד הקב"ה להחזירן כו' ע"כ וקשה מאי פריך דלמא לא תנן במתני' אלא י' ניסים דהוו בין במקדש ראשון בין במקדש שני אלא ודאי דאף פירות הזהב היו גם במקדש שני וניחא נמי הא דקאמר דכשנכנסו עכו"ם להיכל יבש וכאן אמרינן דבימי מנשה יבש דכאן איירי במקדש ראשון ובבבלי איירי במקדש שני והא דפריך התם מארון וכרובים דליחשוב בעשרה ניסים אף ע"ג דלא הוו במקדש שני אפשר לומר דמיהוו הוו אלא שאין הקדושה ניכרת בהם וכה"ג כתבו תוס' שם בד"ה ואורים ותומים ע"ש א"נ צורת הכרובים והארון וכה"ג משני בבבלי פ' הוציאו לו:

הלכה ה

קילופה. פירש"י בכריתות דף ו' בשם והוא הקנמון ותימא פירושו הא קנמון הוא סממן בפני עצמו:

פחות מכזית בפנים פטור וכו'. כתב הרב בעל משנה למלך פרק י"ט ממעשה הקרבנות הלכה יא ולא יכולתי להלום גירסא זו דקאמר פחות מכזית בפנים דנפטרו הציבור דכיון דלא חשיבא הקטרה אמאי נפטרו וכן דברי ר' יוסי לפי גירסא זו הם תמוהים ואי לאו דמסתפינא אמינא דהגירסא היא כזית מבפנים פטור כלומר דנפטרו הציבור אף על גב דלא הקטיר פרס דשיעור פרס אינו מעכב ובדיעבד בכזית סגי וכו' ומאי דקאמר ר' יוסי בא ללמדינו דשני דינים אלו תלוים זה בזה דהיינו חיוב חוץ ופטור ציבור ולאפוקי

מסברת רב דקאמר דפטור ציבור כ"ע מודה ובחיוב חוץ פליגי ר"ח ורבנן ע"כ ולפי דבריו צריכין להגיה גם בדברי ר' יוסי וה"ג מינה את שמע כזית בפנים פטור:

אר"י חוץ מקידוש הראשון. במנחות דף כ"א ע"ב גרסינן אריב"ח כל כיור שאין בו כדי לקדש ד' כהנים אין מקדשין ממנו שנאמר ורחצו ממנו אהרן ובניו וגומר מיתיבי כל הכלים מקדשין בהן בין שיש בהן רביעית בין שאין בהן רביעית ובלבד שיהו כלי שרת א"ר אבא בקודח מתוכו והא ממנו אמר רחמנא (פירש"י אמתני' פריך דאמר כל כלי שרת ראוים הם לקידוש) ירחצו לרבות כלי שרת כתבו תוס' פי' בקונטרס דאמתני' פריך וקשה תיקשי ליה מתני' דיומא דתנן כה"ג מקדש בקיתון של זהב ע"כ ולפום סוגין י"ל דאמתני' ליכא למיפרך דאיכא לאוקמי בשאר קידושין חוץ מן הראשון אבל הברייתא ליכא לאוקמי בהכי דא"כ מאי פריך מינה לריב"ח דאיהו אייתי בקידוש דכל ימות השנה וביה"כ בקידוש הראשון אלא ודאי דס"ל לבבלי דברייתא אפילו בשאר ימות השנה אייתי ופריך שפיר והא כתיב ממנו והרב בתי"ט כתב בפ"ג דמכלתין משנה ד' בד"ה וקדש ידיו ורגליו פי' הרב מן הכיור וכן פירש"י ולא דייקי דהא תנן לקמן פ"ד והיום בקיתון של זהב ע"כ ורש"י לשיטתיה אזיל דמתני' דלקמן איכא לאוקמי חוץ מקידוש הראשון ולכך לא פריך הש"ס מינה בזבחים כדפרישית וגדולה מזו נ"ל דלכ"ע צריך להיות קידוש הראשון מן הכיור שכ"כ הרמב"ם פ"ה מה' ביאת המקדש הלכה י' מצוה לקדש ממי הכיור ואם קידש מאחד מכלי השרח כשר ע"כ הרי דכל הקידושין מצותן לכתחלה מן הכיור ולמה יגרע קידוש הראשון של יה"כ בשלמא שאר הקידושין חילקן הכתוב שאינן מעכבין העבודה וכמפורש בזבחים פ"ב דף יט ע"ש:

הלכה ו

האיברין והפדרין שלא נתאכלו מבערב וכו' ודוחין עליהן את השבת. וקשה וכי אימורי חול קריבין בשבת וכה"ג פריך הש"ס בפסחים בפרק אלו דברים דף כ' וכי אימורי חול קרבין בי"ט וי"ל דלא קאי אלא אאיברים ופדרין של תמיד בין הערבים אך קשה בתמיד של בין הערבים של ע"ש אימורי חול מיקרי דהא הפסח נשחט אחריו ואפ"ה אימורי חול מיקרי וגם בבבלי ס"פ ואלו קשרים משמע דאימורי חול מיקרי:

ת"ל אש שהיא בטילה ע"ג גחלים. וקשה דלמא לא קפיד קרא אלא שלא יהיה במחתה השלהבת יותר מגחלים אבל על המזבח לא קפיד קרא ומנין למערכה יתירה ביה"כ:

השורף קדשים בחוץ בשעת מסעות לוקה. ותימא מ"ש בשעת מסעות ועוד הא השורף בחוץ אינו אלא לאו הבא מכלל עשה ואינו לוקה לכן נ"ל דגרסינן אוכל קדשים בחוץ

בשעת מסעות לוקה וכן הוא בבבלי במנחות דף צה ע"א בשעת סילוק מסעות קדשים נפסלין ביוצא וכן משמע בסמוך:
בשעת מסעות מה היו וכו'. בת"כ כתוב אף במסעות ובשבת מסעות ופי' בק"א דשבת שוה למסעות שהיו מדשנין אותו ע"ש ופ' תימא דמשמע בכל מקום שאף בשבח היו המערכות ובלי ספק שנסחא מוטעית נזדמנה לו ונוסחא שלפנינו היא נכונה וכן הוא בילקוט פ' צו:
הדרן עלך פרק טרף בקלפי

פרק ה

הלכה א

א"ר הושעיא תיפתר וכו'. כתב הרמב"ם פ"ב מהלכות כלי המקדש הלכה ו' המפטם הקטרת מן החולין או בכלי של חולין פסולה וכתב הכ"מ בירושלמי פיטמה בחולין ריב"ח וכו' אתיא דריב"ח כשמואל ודריב"ל כר"י ולפי"ז היה ראוי להכשיר כריב"ל ור"י מ"מ מאחר דגמ' דידן סתם וכתב כל מעשיה יהיו בקדש דמשמע דעיכובא הוא פסק כן עכ"ל וקשה כיון דא"ר הושעיא תיפתר באומן של בית אבטינס א"כ ריב"ח כר' יוחנן נמי סובר ה"ל ריב"ח ושמואל נגד ריב"ל והלכתא כוותייהו דקי"ל יחיד ורבים הלכה כרבים:
מכתשת עשו אותה ככלי שרת לקדש. כתבו תוס' בשבועות דף יא בד"ה מ"מ קשיא וכו' וי"מ דודאי לא היתה מכתשת כלי שרת וכו' וקשה מאי פשיטא להו הא שמואל וריב"ח לא ס"ל הכי שוב ראיתי שהרגיש בזה הרב בעל משנה למלך ע"ש:
שאין קרבנות צבור וכו'. בבבלי בשבועות דף י"ב ע"ב גרסי' ואף שמואל ס"ל להא דר' יוחנן דאר"י אמר שמואל קרבנות ציבור סכין מושכתן למה שהן וכתבו תוס' בד"ה ואף שמואל סבר לה פי' בקונט' להא דאמר דלר"ש מקיצין בהן את המזבח דאמר שמואל סכין מושכתן פי' סכין השוחטה סתם מושכתן לקרבן שהופרשו מתחלה לכך כגון עולת תמיד לעולת קיץ אע"פ שאין זה אותו קרבן עצמו כיון דמעיקרא עולה והשתא עולה וקשה דבפ"ק דזבחים מוכחא דמילתא דשמואל כרבנן דר"ש דאית להו לב ב"ד מתנה עלייהו ע"כ ונ"ל דה"פ דר' יוחנן דאמר התם לר"ש מקיצין בהן את המזבח ס"ל דבין בחטאת בין בעולה מקיצין ועלה קאמר דשמואל סובר להא דר' יוחנן דאפילו למ"ד דלית ליה לב ב"ד מתנה עלייהו לפרותן מ"מ מקיצין בהן המזבח ובזבחים פ"ק דף ו ה"פ רב פפא קאמר קרבנות ציבור קאמרת שאני קרבנות ציבור דלב ב"ד מתנה עלייהו ותו כדר"י אמר שמואל סכין מושכתן וכו' ובהכי ניחא דבפ"ק דזבחים פריך הש"ס ומי אית ליה

לר"ש לב ב"ד מתנה עלייהו וכו' והאר"י לדברי ר"ש תמידין שלא הוצרכו לציבור אין נפדין תמימים וכו' ולא משני הש"ס מידי אהך קושיא כמ"ש תוס' שם בד"ה דלמא וכו' וע"ש ולפי מ"ש היינו טעמא דאהך קושיא עדיין איכא לשנויי כדרב יהודה אמר שמואל והדברים ברורים לפום סוגין:

אין תימר חפניים עשו ככלי שרת וכו. נראה דאתי לאשמועינן דהנך בעיין בהדדי שייכי ואם אירע שנתפזר הקטרת מהחפניים וחפן ומת ונכנס אחר פסול ממה נפשך אי נעשו ככלי שרת וכשר משום הפיזור וכדפירשתי בקונטרס פסול משום חפינת המת ואי לא נעשו ככלי שרת פסול משום פיזור כמצואר בהמה וקצת קשה על הרמב"ם שכתב סוף הל' עבודת יה"כ נתפזרה הקטרת מן ידו על הארץ ואספה וכו' או שחפן ומת ונכנס שני במה שחפן הראשון כל אלו ספק ולא יקטיר ואם הקטיר הורצה ע"כ משמע דאפי' שתי ספיקות בהדי הדדי נמי הורצה בדיעבד ולפי סוגיין אינו כן:

על איזה מהן הוא עובר. וא"ת מאי נפקא מיניה הרי מ"מ עובר וי"ל דנפקא מיניה למלקות דכל חייבי מיתות בידי שמים לוקין אם עשו מעשה וקמיבעיא ליה על איזה מהן מתרין ביה:

מה מבפנים או מבחוץ. כאשר פירשתי בקונט' כן פירש"י והערוך ותוס' פירשו טרסקין לשון טרוקו גלי שסגור היה לפנים ממנו הלוחות שנתנו בסיני ובכלאים פ"ח הגירסא טרכסון ונראה שהוא כמו טרכסמון שהוא שער גן ופרדס ובית קדשי הקדשים הוא גן ופרדסו של עולם והא דקאמר מה מבפנים וכו' היינו דקמיבעיא ליה לש"ס אי כבפנים או כבחוץ הוא:

הלכה ב

היה זקן אחד וכו'. ונראה דנדמה לו כזקן דכשהוא דן יושב כזקן וכן הוא בדניאל עד די אתה עתיק יומיא ודיניא יהב וגו' ויה"כ יומא דדינא הוא:

הלכה ד

מה כפורת וכו'. כתבו תוס' בפרקין בדף נ"ה בד"ה ומנ"ל דאחת למעלה דפר לא נגע וכו' וי"ל גילוי מילתא בעלמא היא וכו' ע"כ וקשה לי הא בפר כתיב על פני הכפרת קדמה ופני משמע לפניו ולא עליו בשלמא גבי שעיר כתיב על הכפרת ולא כתיב פני אצטריך היקישא משא"כ בפר וצ"ע:

הכל מודין בפר משיח ועדה שאין צריך שיהא נוגע. כתב הרב בעל משנה למלך בפ"ו מהלכות מע"ק הלכה יב אי בעינן שיגע בפרכת או בבין הבדים עיין בתוספות ספ"ק דזבחים ובפ"ג מהל' מעשה יה"כ כתב לא ביאר רבינו אם לא נגע הדם בבדי הארון או

בפרכת אם עלתה לו הזייה ע"כ משמע מדבריו דסובר הרמב"ם דלכתחלה מהית צריך שיכוין שיגע הדם בהן ותימא הא בפר משיח ועדה ודאי דאין צריך שיגע ואס"ד דסובר רבינו דבפר יה"כ צריך שיגע ה"ל לבאר כן בפ"ו מהלכות מעשה קרבנות שיש הבדל בינו לבין פר העדה ועוד דבבבלי בפרקין דף נז נמי משמע דאין צריך ליגע וצ"ע:

איזה מהן משתלח. הרמב"ם השמיט דין זה דאיזה מהן משתלח ואף שבבבלי ס"פ פליגי בה רב פפי ורב שימי ונראה דטעמו כיון דסובר כרב דשני שבזוג שני ירעה דאין ב"ח נידחים א"כ אין משתלח אלא הראשון וכ"ש הוא השתא התם לא כיפר בראשון שבזוג הראשון ואפ"ה השני שבזוג הראשון משתלח הכא שכיפר בראשון שבזוג הראשון כ"ש שהשני שבזוג הראשון לחוד משתלח וזה ברור:

הלכה ה

ויתחיל בקרן מזרחית דרומית וכו'. כתב הלח"מ פ"ה מהל' מע"ק ואין לשון הירושלמי הזה ברור בעיני מכמה קושיות חדא דאפילו תימא פיתחא בדרום קאי אמאי לא מקשי חחלה ויתחיל מקרן מערבית דרומית כיון שעדיין לא ידע תירוץ דויצא אל המזבח וכו' ע"כ ונ"ל דודאי ידע המקשה דכתיב ויצא אלא דקס"ד דמה שיוצא מצד מערבית דרומית אל צד צפון מיקרי ויצא וכה"ג כתב הכ"מ בשם מהר"י קורקס ומפני שאין סברא זו ברורה לו כל כך לא הקשה ממנה תחלה. עוד הקשה הלח"מ כיון דכבר תירץ ויצא אל המזבח מאי הדר מקשה ויתחיל מקרן מערבית דרומית הא בעינן ויצא אל המזבח ולמאי איצטריך טעמא שלא יתן אחוריו אל הקדש ועוד יש גמגום בהבנת הירושלמי באופן שצ"ע וישוב עכ"ל ולפי מה שפירשתי בקונטרס מיושב הכל ועיין ברמב"ם ובמפרשיו פ"ו מהלכות מע"ק ובפ"ד מהלכות עבודת יה"כ ותמצא שדברי כנים ואמיתיים:

שגי כהנים ברחו בפולמוסיות. נראה דבבית שני איירי דבבית ראשון לא היו פולמסאות כי אם בימי טיטוס ואספסיינוס ובבבלי בפרקין דף נט הגירסא שני כהנים גדולים נשתיירו במקדש ראשון וקשיא לי בקרא משמע דבמקדש הראשון לא נשתיירו כהנים גדולים שכן כתיב סוף ירמיה ויקח רב טבחים את שריה כהן הראש ואת צפניה כהן המשנה וגו' ויכה אותם מלך בבל וימיתם ברבלה וגו' וגם בת"י מקשים מהא דאמרי' בתמורה מימות משה ועד ימות יוסף בן יועזר לא היתה מחלוקת בישראל ואילו הכא משמע דאיפליגו במקדש ראשון אך ממאי דקאמר ר' יודן הדא אמרה דעביד הכין וכו' משמע דבמקדש ראשון היה דאי במקדש שני מנ"ל דעביד הכי עביד דלמא פליגי בה אבל אי היה במקדש ראשון ע"כ לומר דלא פליגי בה דאי פליגי קשיא קושית ת"י הא

במקדש ראשון לא הוה פלוגתא מיהו י"ל דה"ק ודאי שניהם דדין עשו ואין אחד מהם משקר שמעינן דעביד הכי עביד ולא חשו חכמים מלהזהירן איך יעשו וגירסתינו עיקר:

הלכה ו

וכפר את מקדש הקודש זה לפניי ולפנים. בקונטרס פירשתי דקאי על הדמים שמזה וראיתי בת"י שפירשו כן ולא הביאו ראיה לדבריהם מדברי הירושלמי וא"ת א"כ קשיא סיפא דקרא ועל הכהנים וגומר וי"ל דודאי גבי כהנים דכתיב ועל הכהנים היינו שיכפר על הקרבתן בטומאה אבל ברישא כתיב וכפר את מקדש הקדש ודאי דאיכא לפרושי על הדמים שמזה עליהן:

צריכה ליה וכו'. פי' שבקונטרס דחוק ולכן נ"ל דה"ג צריכה ליה בשלא התחיל ליתן ונחסרו אבל אם התחיל ליתן כל עמא מודיי משהוא משייר הרי הוא שיריים וכן אמרו בבבלי בזבחים דף פ"א ע"ב אפילו למ"ד שיריים מעכבי חסרו אין מעכבין:

הדרן עלך פרק הוציאו לו

פרק ו

הלכה א

רבי יוחנן אמר שני שבזוג ראשון. כתב הרמב"ם פ"ה מה' יה"כ והשני מן השנים שהגריל עליהם ירעה עד שיפול בו מום וכתב הכ"מ פלוגתא דרב ור"י ופסק רבינו כרב ע"כ ובאמת שזה תמוה דרב ור"י קי"ל כר"י והאריך הרב בכ"מ פט"ו מה' מע"ק לתרץ קושיא זו ע"ש ולפום סוגין יפה פסק הרמב"ם כר"י גם מה שהקשה עליו הלח"מ מפ"ד דה' ק"פ דפסק התם בע"ח נידחים ע"ש נראה לפום סוגין דלק"מ דשאני הכא דכתיב ועשהו חטאת מיניה שמעינן שאין השעירים נדחים אבל בעלמא בע"ח נדחין וצ"ע:

הלכה ב

עד וכלה מכפר את הקדש דברי ר"י וכו'. בקונ' פירשתי כפי הגירסא שלפנינו ויותר היה נ"ל לגרוס בסמוך על דעתיה דר"י אין הוידוי מעכב וכן בכולם וכ"ה בבבלי פ' טרף בקלפי דף מ' ע"ב דר"י סובר עד שעת מתן דם אבל הוידוי לא מעכב ור"ש סובר דהוידוי מעכב וכן עיקר:

הלכה ג

שילחו ביד שנים מהו שיטמאו בגדים. קצת קשה פשיטא דמטמאין בגדים דהא לא ידענו מי הוא השליח וי"ל דה"ק מי מטמאין שניהן בגדים בודאי או דלמא אינן מטמאין אלא בספק:

דרך חזירה וכו'. כתב הרמב"ם פ"ה מהל' פרה הלכה ו' מאימתי מטמא בגדים המשלח את השעיר משיצא חוץ לחומת ירושלים עד שעת דחייתו לעזאזל אבל אחר שדחהו אם נגע בכלים ובגדים טהורים וכתב הראב"ד ואולי יאמר על הדוחה עצמו שדחהו אחר דחייתו אינו מטמא בגדים שאינו מטמא אלא בשעה שמתעסק בו אבל כשפירש ולד הטומאה הוא ואינו מטמא כלים ודבר זה יש לו פנים במסכת זבים ולא תימא לאחר דחייתו אלא אפילו קודם דחייתו אם פירש הוא ועשהו אחר פרישתו אינו מטמא כלים וכל זה צריך לפנים ע"כ וכתב הכ"מ פשיטא דכונת רבינו כפירוש הזה ומ"ש ולא תימא וכו' טעמו לומר דא"כ למה תלה רבינו הדבר באחר שדחהו אפילו קודם שדחהו נמי אפשר. וי"ל אע"פ שהדין כן הוא מאחר שפירש מדחייתו שוב אינו מטמא כלים מ"מ רבינו אורחא דמילתא נקט שאין דרך להניח מצותו שיעשנה אחר ע"כ והדבר דחוק ולפום סוגין לק"מ שכונת הרמב"ם לומר אם לאחר שעשה מצותו ברח השעיר אע"פ שעוסק בשילוחו שנית אינו מטמא בגדים אפילו לא פירש ודבר ברור הוא:

בדקו הדברים ולא מצאו. כתב הר"ש יפה דל"ג ליה דא"כ למה הוצרך נחוניון לברוח וכו' ועוד האריך להגיה ע"ש ולפי מה שפירשתי בקונט' אפשר לקיים גירסתינו:

הלכה ד

אית תניי תני כבש גופו. ותימא הא תנן במסכת שקלים פ"ד כבש פרה וכבש שעיר המשתלח באין משירי הלשכה הרי מפורש דכבש ממש היתה:

וכן אמר לי אליעזר בני וכו'. בבבלי הגירסא סח לי אלעזר בני ופרש"י בלשון שחוק על דבריי ואמר לי אם ע"י עירוב וכו' ע"כ והדבר תימא איך ישיב ר"א על דברי אביו בלשון שחוק וחלילה לומר כן אבל נראה לי שהשיב דרך שיחה בעלמא ולא כסותר דברי אביו שאסור לעשות כן:

ר"ח בר בא הוה משתעי וכו'. קצת קשה מאי קמ"ל שמתה הבת בצמא על שעיכבה מלשתות ונראה דקמ"ל שאין לסמוך על זה שאין יצר הרע תאב אלא בדבר האסור שבודאי ילך לו התאוה שהרי אמר לבתו שתשתה בבית ואפ"ה מתה:

הלכה ה

כשנים שבין שמים לארץ. בשבת פ' ר"ע בד"ה כשנים וכו' פירשתי במאי פליגי ר"א ור"י ע"ש:

הלכה ו

שניא היא דכתיב והוציא עד שיוציא וכו'. כתבו תוס' בזבחים דף קד בד"ה שיצא רובו במיעוט אבר פי' בקונ' דמיבעיא ליה לענין טמא המתעסק בהן וקשה דבסוף כיצד צולין

אמרי' המוציא בשר פסח מחבורה לחבורה אינו חייב עד שיניח דהוצאה כתיב ביה כשבת ופריך ממתני' דהיו סובלין וכו' ראשונים מטמאין בגדים וכו' ואף ע"ג דלא נח ומשני בנגררין וא"כ רובו במיעוט אבר דהכא לא מחייב לענין שבת כיון דאגודו מבפנים לא יטמא בגדים ע"כ ולפום סוגין ל"ק דוהוציא את הפר לא קאי אפר אלא אגברי ולכך מיבעיא ליה שפיר אם יצא הפר רובו במיעוט אבר והסובלין כבר יצאו כולן מהו:

מהו שיטמא בגדים בלא הכשר וכו'. תוספות בזבחים דף קה העתיקו גירסא שלפנינו מהו שיטמא בגדים וכו' אך א"א לקיימו דהא לכ"ע בין לר"מ בין לרבנן אין מטמאין בגדים ועוד מאי קאמר הואיל וסופן לטמא טומאה חמורה דהיינו שמטמא בגדים הא גם מיד יטמאו בגדים הלכך נ"ל גירסתי שבקונ' עיקר:

שלא חישב לא לאכילת אדם ולא לאכילת מזבח. מכאן ראיה מבוררת לפי' תוס' במס' זבחים דף לה ע"א בד"ה באכילה וכו' ודלא כפרש"י שם ע"ש:

זר ששרף וכו'. כתב הרמב"ם פ"ו מהל' מע"ק הלכה ה' ושריפת כל הנשרפין כשירה בזר ובלילה ע"כ והרב בכ"מ לא הראה מקומו איה ובלי ספק שמדברי רבי זכיי שמע לה:

לא המצית את האור ולא המסדר את המערכה. כ"כ גם הרמב"ם פ"ו מהל' פרה הלכה ד' וקצת קשה הא מתחילה היה מסדר את המערכה ואח"כ הצית בה את האור כמ"ש רמב"ם פ"ג מהל' פרה א"כ היה לו לומר בהיפך לא המסדר את המערכה ולא המצית את האור וי"ל זו ואצ"ל זו קתני:

הלכה ז

והלא סימן גדול היה להם וכו' ושוהין כדי מיל. וקשה מנא ידעו ששהו כדי מיל ואין לומר שידעו לשער שיעור מיל א"כ גם שיעור ג' מילין ידעו לשער ועוד למה קראו סימן גדול ונראה דשהו כדי מיל קודם שחזרו והם שהו עד שראו המלוים השניים שבאו לסוכה שנייה שהיתה מיל מסוכה הראשונה ואח"כ חזרו הרי ג' מילין ואע"ג דתני תחלה וחוזרין י"ל שלא רצה להפסיק בין הליכה וחזירה מ"מ השתיה היתה קודם החזרה:

הדרן עלך פרק שני שעירי

פרק ז

הלכה א

הרי שחיטה וכו'. וקשה דלמא שאני שחיטה דצורך פנים היא וכה"ג משני בבבלי דף ס' ע"ב וי"ל דסובר הירושלמי צורך פנים לאו מילתא היא וע"ל פ' טרף בקלפי ה"א בד"ה שחט כו':

רצה עובדה בבגדי זהב וכו'. כתבו ת"י בר"פ בד"ה ואם רצה לקרות בבגדי בוץ קורא אבל בבגדי זהב אין לקרות שאין ללבוש לכתחילה בגדי זהב אם לא לצורך ע"כ וקשה הרי מפורש א"ר יוחנן דאם רצה לקרות בבגדי זהב קורא וי"ל דסברי ת"י דבבלי פליג אירושלמי וסובר דקריאת הפרישה לא הויא עבודה כלל כדקאמר התם מדקתני באיצטלית לבן משלו מכלל דלאו עבודה היא:

כד דהיא חדא אוריא וכו'. כתב בש"ע א"ח סי' קמז ס"ח ביום שיש ב' ס"ת לא יפתחו השניה ולא יסירו המפה עד שיגללו הראשון ואין מסלקין הראשונה עד שכבר הניח השניה וכתב המג"א בירושלמי איתא שאין להוציא השניה מהארון עד שמחזיר הראשונה למקומה וכן כתב במ"ס פי"א ואנו אין מנהגינו כן אלא מוציאין שניהם בבת אחת ואין מסלקין וכו' עכ"ל ד"מ בשם א"ז וצ"ע מנ"ל למיעבד דלא כירושלמי ועוד דבגמרא דילן ביומא דף נו איתא ההוא דנחית קמיה דרבא ואמר נטל דם הפר והניח דם השעיר וא"ל אימא הניח דם השעיר ונטל דם הפר א"כ הרי לך דצריך שיניח הראשונה קודם ואח"כ ליטול השני וכו' ע"ש וקשה מאי ראיה מביא מבבלי ודאי טעמייהו דרבנן דאמרי דבעי ב' כנין משום חולשא דכה"ג שלא יקח בידו בבת אחת כל דם הפר ודם השעיר שצריך שיקבלהו כולו שהוא משא כבד וכה"ג אמרו בבבלי דף מד ע"ב דהיום חותה בשל זהב ובה היה מכניס והיום קלה משום חולשא דכה"ג ולכך פריך בבבלי לר"י ליעבד תרי כנין וזה פשוט וברור והא דלא נהגו כירושלמי משום דקשיא עוד הא אמרינן שאין גוללין ס"ת ברבים מפני כבוד הציבור שיהיו מצפין ודוממין לכך א"כ בשעה שמובילין הראשון עד שמביאין השני הרי הציבור דוממין וזהו קושיא שאין עליה תשובה א"ו ר' יוסה לשיטתו שאינו סובר שאין גוללין ס"ת ברבים כדאמר לעיל בסמוך הלכך לא חייש אם הציבור ממתינים בין ההולכה וההבאה וכיון דבבבלי בפרקין מסיק הטעם שאין גוללין ס"ת ברבים מפני כבוד הציבור א"כ פשיטא שצריך להוציא שניהן כא' ולא יסלק הראשונה עד שיניח השניה מפני כבוד הציבור שלא יהיה הפסק ומנהגינו ברור ונכון וא"צ לכל מה שדחק המג"א ע"ש ותו לא מידי:

הדרן עלך פרק בא לו

פרק ח

הלכה א

אלו הפיגולין והנותרין וכו'. קשה מהיכי תיתי להתירן ביה"כ דאיצטרך קרא לאסרן וראיתי שכבר הרגישו בקושיא זו הראשונים ונ"ל דסד"א כיון דע"כ היקישן הכתוב עינוי

למלאכה היינו מוקמינן קרא לאכילת איסורין דדמיין להיקישא בכל צד ולעבור עליו בשני לאוין:

והא תני שוות וכו'. מה שיש לדקדק בזה עיין במ"ש בשבת דף לה בד"ה תני ובד"ה מניין כו':

אתי חמי ברחיצה הוא אסור וכו'. וקשה דאיצטריך מתני' לאשמועינן איסור תשמיש במי שרוצה לשמש ביום סמוך לעתותי ערב ואין צריך להתפלל עוד ביום ולתפילת ערבית יכול לטבול בלילה ומשום רחיצה שריא קמ"ל דתשמיש גופא אסור וי"ל דסובר אסור לשמש ביום ודוחק:

לית הדא פליגא וכו'. וקשה דלמא ריב"ל אף בבא לו ע"י הרהור אשה מצריך טבילה וכדסלקא אדעתין מעיקרא ולא קשיא הך ברייתא:

הלכה ג

אזהרה למלאכת הלילה לית כאן. וקשה למה לא קאמר גבי מלאכה כדקאמר גבי עינוי אזהרה ועונש למלאכת הלילה לית כאן. וע"ק הא כתיב בפרשת אמור סתמא כל מלאכה לא תעשו חוקת עולם וגו' וקאי גם אלילה ע"כ נ"ל דגרסינן אזהרה למלאכת הלילה אית כאן עונש לית כאן דגבי עונש כתיב בעצם היום הזה:

הכוסם חיטי תרומה וכו'. מה שיש לדקדק בזה כתבתי בשבת דף מג ע"ב:

הלכה ה

ויתגו לו פלח דבלה. כתב מהר"ש יפה אע"ג דלא נתפרש בכתוב דהוה תרומה נראה מדאטרח קרא למכתב וכו' ואע"ג דאיש מצרי הוה ומשום פיקוח עכו"ם אין לחלל תרומה וכו' ע"ש ולפמ"ש בקונט' לק"מ:

כ"ד עשרונות וכו'. כתב מהר"ש יפה אע"ג דבלא"ה היו מותרים לזרים מכיון דהוסרו משלחן אחר הקטרת הבזיכין היינו מדכתיב והוא דרך חול ואף כי היום יקדש בכלי ופירשו בפ' שתי הלחם וכו' ע"ש ותימא הא ודאי ששירי מנחות אסורים לזרים אע"ג דלית בהו מעילה וקיל איסורייהו מהנהו דמחייבין עלייהו קרבן מעילה לזרים מיהת אסורין וע"כ מפני שאחזו בולמוס אכלן וזה ברור:

וקרו עליו החכמה וכו'. נראה דאירי שאכל דברים שלא הפרישו מהם תרומה ומעשר ומפני שידע שמותר בטבל קראו עליו המקרא הזה וכן נ"ל לפרש הא דאמרו בבבלי פעם אחת רצתי למזרחה של תאנה וכו':

הלכה ז

דלא כר' ולא רצה לאוקמי מתני' בג' עבירות דלא מהני להו יה"כ עם התשובה לר' וכמו שפירשתי בקונטרס והר"ש יפה האריך פה ע"ש ולפמ"ש בקונטרס לק"מ:

לא כיפר. כתב מהר"ש יפה קשה דמנ"מ הרי מיתה ממרקת דכה"ג פריך בפ"ק גבי שעיר וכו' ע"ש ונ"ל דהירושלמי לשיטתו אזיל דבחילול השם דמיתה מכפרת שליש ויה"כ שליש נמצא שליש דיה"כ נשתייר:

מחול לי על כל פשעי כו' מהר"ש יפה הקשה דנקט פשע והדר עון והדר חטא וזה דלא כר"מ ודלא כרבנן ע"כ ולפי מ"ש בקונטרס מתורץ בטוב:

הדרן עלך מסכתא יומא